

La regeneració lingüística de la nació catalana

FRANCESC JUTGLAR I MARIA TORRENTS
(GRUP DE LLENGUA DE CATALUNYA ACCIÓ)

Aquest escrit pretén de fer-nos entendre on ens mena el model sociolingüístic actual i, com a conseqüència, què caldrà fer per a garantir l'acció política encertada del proper Estat Català pel que fa a la llengua. Una praxi política i legal que restituirà a la llengua catalana el prestigi arrabassat i la tornarà a situar al centre de la nostra vida nacional.

Models d'ús de la llengua

Els esquemes que segueixen mostren gràficament l'evolució de l'ús social del català segons dos models sociolingüístics antagònics:

1. Model sociolingüístic fruit del procés colonitzador.

2. Model sociolingüístic normal en un país lliure.

Els nostres exemples es limiten a considerar el resultat i l'evolució temporal, des del punt de vista lingüístic, de les parelles lingüísticament mixtes. Cada columna representa una generació, i s'ordena cronològicament d'esquerra a dreta.

En el primer gràfic podem veure com una parella d'immigrants castellanoparlants (primera columna) té fills amb el castellà com a llengua materna, que al seu torn originen noves parelles (segona columna). És a partir d'aquest moment que es presenta un escenari variable segons quina sigui l'actitud sociolingüística de la nostra població, i que determinarà quina acabarà essent la llengua d'ús social de les generacions futures.

L'evolució temporal de les llengües implicades sempre se situarà en algun punt del marge que hi ha entre dos extrems teòrics, però per a entendre el mecanisme, la matemàtica, diguem-ne, ens limitarem als dos supòsits antagònics que presentem en aquest escrit.

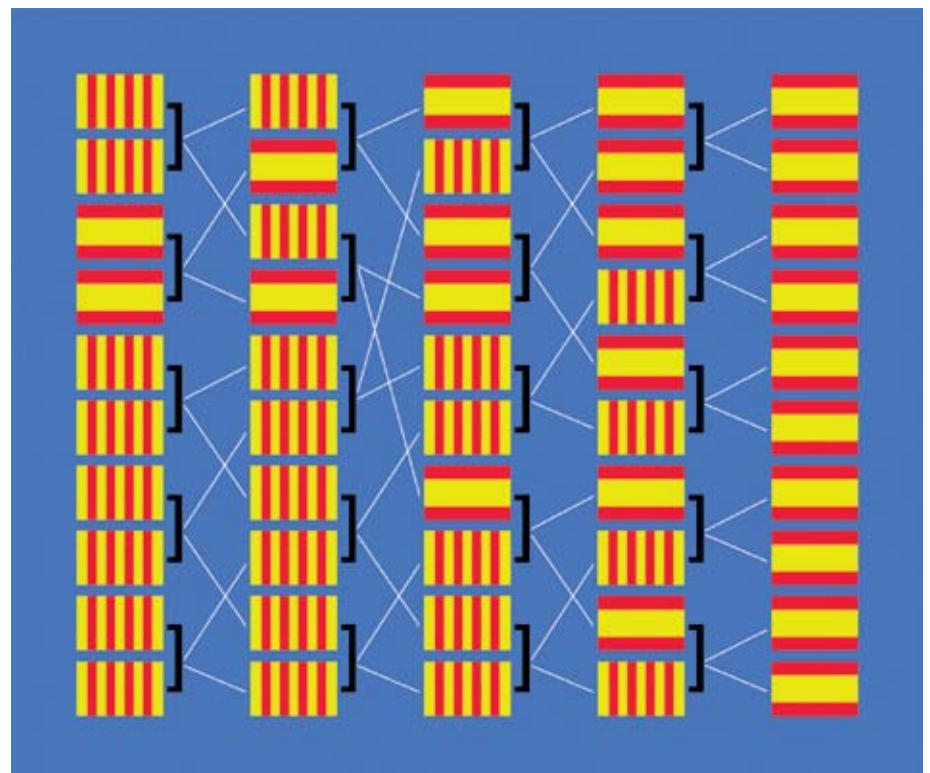
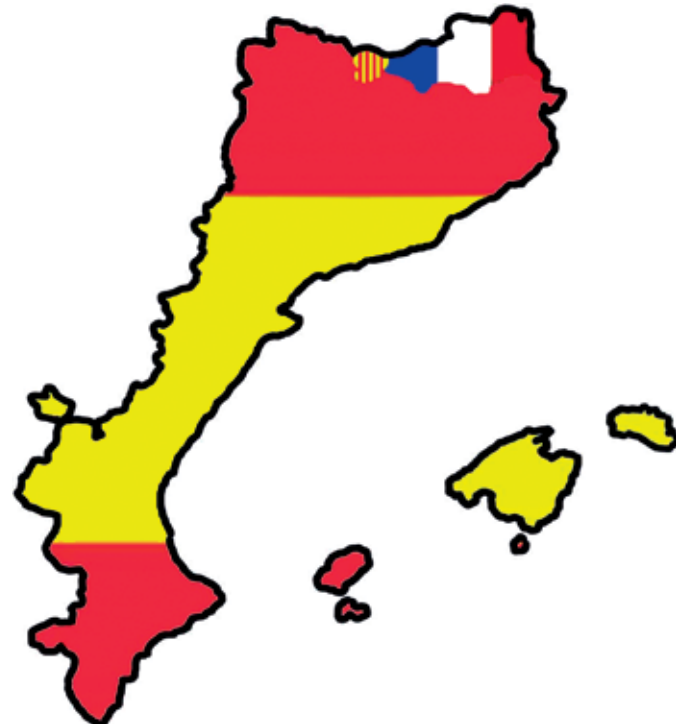
Un cop entès, és fàcil extrapolar aquest model a altres aspectes de la sociolingüística, fora de l'àmbit familiar, així com a altres idiomes i entorns geogràfics.

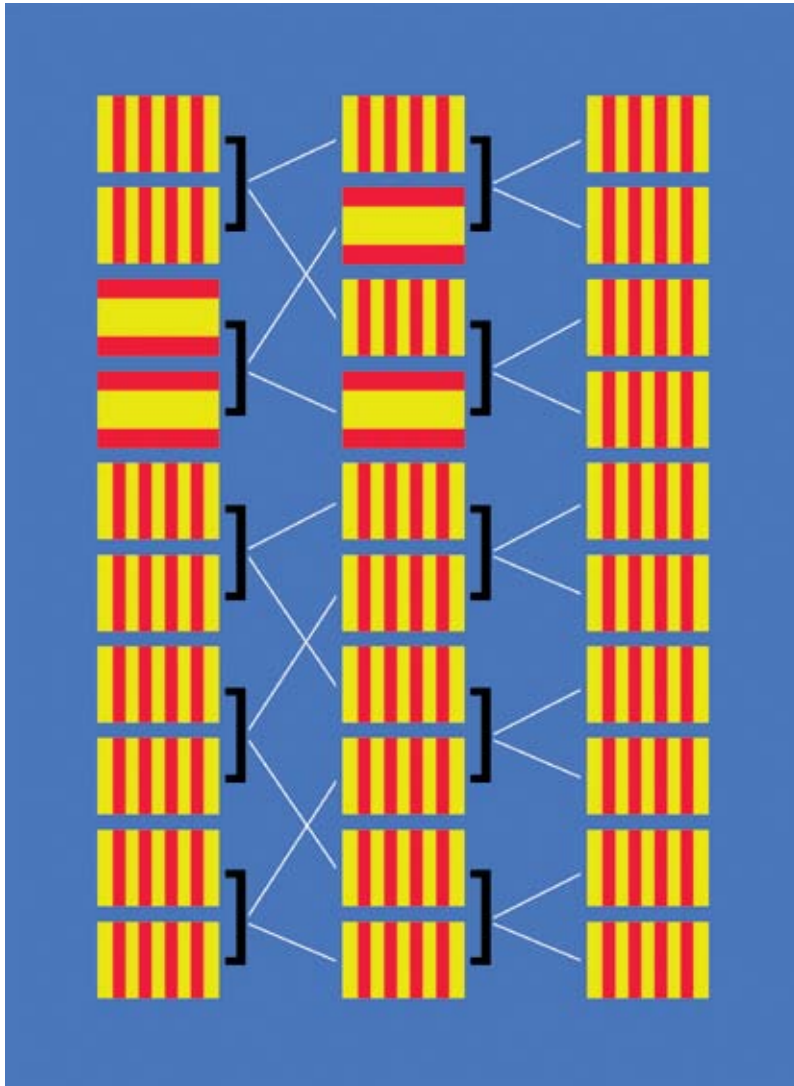
1. Model sociolingüístic fruit del procés colonitzador

Esquema que mostra l'evolució de la llengua suposant que el 100% de les parelles lingüísticament mixtes acaben emprant el castellà com a llengua familiar, i suposant un percentatge inicial d'immigració del 20%. Aquest model no s'allunya gaire de la realitat de diverses ciutats catalanes, com tots

sabem i podem comprovar cada dia parant l'orella al carrer o a la feina.

El resultat és la desaparició total del català en molt poques generacions.

2. Model sociolingüístic normal en un país lliure

Esquema que exemplifica un model sociolingüístic que parteix de la mateixa situació que l'anterior però en el qual s'empra el català en el 100% dels casos de parelles lingüísticament mixtes.

Veiem que una conducta lingüística normal condueix a una integració molt ràpida dels immigrants, tal com passa als països sobirans.

Comparació dels models d'ús de la llengua

En el primer exemple, si el castellà fos adoptat com a llengua familiar en el 70% de casos en comptes del 100%, el resultat fóra el mateix, però caldria alguna generació més per a arribar-hi. És per això que el govern espanyol no tenia por del model bilingüe i el va acceptar durant l'anomenada «transició».

Igualment, en l'exemple segon, la normalització lingüística costaria alguna generació més si el català fos adoptat com a llengua familiar solament en el 70% dels casos, posem per cas.

S'entén, doncs, que únicament quan més del 50% d'aquestes parelles empen el català com a llengua social es pot parlar d'algun avenç en la normalització lingüística. Tot percentatge per sota d'aquest inicia la desaparició de la nostra llengua. Tots sabem com de lluny som d'aquest percentatge, si més no a les ciutats de l'àrea metropolitana.

Si parlem de llengües d'ús social, és clar, doncs, que la coexistència simultània de dues llengües en una sola societat únicament fóra possible si el percentatge de tria lingüística de les persones fos exactament del 50% en cada cas i es mantingués indefinidament així al llarg de les generacions. Aquest cas teòric és òbviament impossible en la pràctica, i

per això els sociolingüistes saben que no hi pot haver cap societat bilingüe a llarg termini.

Colonització lingüística. Estratègies colonitzadores

El model bilingüe

Malgrat el que hem vist, el model bilingüe és venut pel discurs colonitzador com el paradigma de la tolerància i dels «drets individuals», quan de fet condemna la llengua catalana a la decadència perquè la fa innecessària dintre mateix de casa seva, i emmascara el procés de substitució lingüística. Una llengua que no és necessària dintre del seu territori nacional, encara que sigui legalment cooficial, està condemnada a la desaparició si ha de competir amb una llengua internacionalment més forta, tal com s'ha vist a Irlanda, per exemple.

El demagògic discurs colonitzador es caracteritza pels trets següents:

1. Posar els autoatorgats drets lingüístics individuals dels castellanoparlants per damunt dels drets lingüístics de tota la nació catalana, on viuen.
2. Erigir els castellanoparlants en víctimes lingüístiques dins la mateixa colònia que ells mateixos estan ajudant a assimilar malgrat que sovint no en siguin conscients.
3. Demonitzar qualsevol intent de normalitat lingüística pròpia de tot país democràtic.
4. Atiar la secessió lingüística i normalitzar el caos lingüístic, presentant-lo cínicament com a resultat de la tolerància i la convivència, tot negant-se a acceptar la llengua pròpia de la nació com a llengua comuna d'ús social.

L'etnocidi endegat per aquesta estratègia assegura l'assimilació de la nació catalana dins l'Espanya entesa com la Gran Castella. La llengua és allà on s'abraona més la política colonitzadora, perquè precisament és el signe d'identitat més important i evident. Per tant, és l'escull que dificulta més el procés d'assimilació.

La colonització lingüística, els continus atacs des de Castella —i després des d'Espanya—, les múltiples lleis i disposicions que ens han imposat el castellà —més de cinc-centes— i, ara, les contínues investides contra l'anomenada «immersió lingüística», han estat constants i persistents des dels temps de Quevedo fins avui dia. N'és una clara mostra la següent frase, prou moderna:

Hay que fomentar la emigración de gentes de habla castellana a Cataluña y Valencia para así asegurar el mantenimiento del sentimiento español que comporta.

Leopoldo Calvo Sotelo (president del Govern espanyol «democràtic» entre 1981 i 1982)

Les llengües castellana i francesa són llengües il·legítimes dins la nació catalana, perquè usurpen un lloc que no els correspon i que s'han atorgat tant per la força de les armes com de lleis imposades.

Veritats descolonitzadores

La falsedat d'aquest discurs es fa evident per a qualsevol persona que no n'hagi patit l'efecte hipnòtic i alienant i que tingui sentit comú.

En són una prova més les declaracions de Carlos Moreno Cabrera, catedràtic de lingüística general a la *Universitat Autònoma de Madrid* i autor del llibre *El nacionalismo lingüístico*, on, entre altres consideracions importants, constata la impossibilitat del model bilingüe a llarg termini. Diu l'esmentat professor:

«No existeix el nacionalisme lingüístic català, basc ni gallec» —es refereix al concepte de nacionalisme tirànic, colonitzador.

«Si jo dic que a Castella es parli castellà, és això una imposició? Per tant, si els catalans diuen que el català ha de ser la llengua predominant a Catalunya, és això una imposició?»

«Les llengües existeixen dins una comunitat lingüística, no es tracta d'individus aïllats. Parlar de drets individuals en qüestió lingüística no té sentit.»

«L'única immersió lingüística que conec és la del castellà. A Catalunya no hi ha immersió lingüística. Si a Catalunya es fa servir el català a l'escola, això em sembla normal. Diríem que ensenyar en

castellà a Madrid és immersió lingüística?»

«Per immersió entenem quan una llengua oficial no és la llengua de la població i [...] és una llengua imposada per les potències colonials.»

«En el 90% dels casos, en realitat, és un bilingüisme substitutiu, en què es pretén que la llengua nova acabi substituint l'autòctona. [...] Precisament per això, el castellà no s'hauria d'ensenyar a les escoles de Catalunya.»¹

Descolonitzem-nos. Restitució de la normalitat lingüística

Hem vist fins ara que, si bé existien algunes persones bilingües (que cal no confondre amb poliglotes), és matemàticament impossible que existeixin comunitats bilingües a llarg termini. La situació actual de la nació catalana

és una instantània del procés de substitució lingüística.

Els gràfics anteriors també il·lustren que l'ús d'una llengua ve determinat pel marc lingüístic legal on es fa servir.

Per a canviar els usos lingüístics cal, doncs, canviar el marc legal com a pas previ i imprescindible. En un entorn sociolingüístic com el que tenim nosaltres, únicament aquest canvi de legalitat farà possible que, ràpidament, més del 50% empri la llengua nacional, xifra frontissa que marca el punt d'inflexió cap a una normalització lingüística real.

Només hi ha un camí per a restituir el lloc que li ha estat usurpat a la llengua catalana: declarar-la única llengua oficial de la nació catalana². Aquesta oficialitat única la farà necessària i, per tant, garantirà que esdevingui la llengua comuna d'ús social, independentment de l'idioma que es parli dins de l'àmbit familiar en cada cas.

Quan la voluntat política quedi reflectida en les accions clares i necessàries a favor de la restitució lingüística, es produirà d'una manera natural el canvi en els usos lingüístics individuals dels catalans i de tots els qui viuen a Catalunya. No caldrà parlar més de voluntarisme ni de conflictes lingüístics. No cal dir que aquesta voluntat política no pot venir sinó d'un nou Estat català políticament independent.

Fins que no gaudim d'un marc legal com cal, no tenim altra arma que el nostre exemple. Hem d'interioritzar fermament la nostra màxima: a Catalunya, sempre en català.

Una altra qüestió, ben diferent, que admet discussió i diverses opcions, és quines llengües han de formar part de l'ensenyament obligatori. Aquest punt no té res a veure amb l'oficialitat de les llengües, i no és el motiu del present article. ♦

LA LLENGUA I LA HISTÒRIA SÓN ELS BOTINS MÉS PREUATS A L'HORA DE SOTMETRE UN POBLE.

ÀNGEL GUIMERÀ (ESCRIPTOR)

1. Extret d'una entrevista publicada el 14 de setembre del 2008 a *eldebat.cat*, Diari Digital de Catalunya.

Molts lingüistes dels Països Catalans coneixen i han defensat aquests fets, però hem triat les paraules de Moreno Cabrera per ser especialment significatives en venir d'un expert no català.

2. Cal considerar tot el present document entenent que a la Vall d'Aran l'idioma oficial serà l'occità, com és natural.